

Wprowadzenie

Konkurencyjność ekonomiczna w regionach ma charakter wielowymiarowy i dynamiczny, co związane jest ze zmianami pozycji konkurencyjnych podmiotów (przedsiębiorstw, krajów, obszarów świata). Efektem konkurowania jest dobrobyt ekonomiczny, mierzony najczęściej poziomem PKB, a stymulatorami jego wzrostu są między innymi kreatywność i przedsiębiorczość w mikroprzedsiębiorstwach, MSP i bezpośrednich inwestycjach zagranicznych.

Bardzo istotnym symptomem konkurencyjności kraju, obok produktywności, jest jego aktywność w stymulowaniu podnoszenia jakości kapitału ludzkiego, rozumianego jako zasób wiedzy i umiejętności. Wkraczanie wiedzy w życie gospodarcze wymusza wprowadzenie w rozważania makroekonomiczne nowego i szerokiego spojrzenia na czynniki i modele wzrostu gospodarczego, natomiast w mikroekonomiczne – nowatorskiego podejścia do roli przedsiębiorstw w kreowaniu innowacji. Na podkreślenie zasługuje fakt, że przemysł kreatywny na obszarze całej Unii Europejskiej zdominowany jest przez przedsiębiorstwa jedno- lub dwuosobowe, a ich sukces zależy od flagowego produktu lub usługi, czyli od indywidualnego talentu podejmowanego ryzyka.

W europejskich gospodarkach, w których duży odsetek ludzi traci pracę w tradycyjnych sektorach przemysłu, należy optymalizować wykorzystanie kreatywności poprzez rozwój wiedzy techniczno-ekonomicznej, umiejętności i wciąż nowych pomysłów. Powyższe walory stają się szczególnie pożądane w działalności biznesowej o ogromnym ryzyku typu „start-up”. Kreatywne planowanie początkowych zadań i późniejszej aktywności staje się warunkiem *sine qua non* sukcesu firmy. Kreatywność jest konieczna w ekonomicznym świecie niepewności i asymetrii informacji. Problem niedoskonałej, niepełnej informacji można odnieść także do lokalnych rynków pracy. Współcześnie w badaniach nad ośrodkami miejskimi zwraca uwagę swoista polaryzacja, przejawiająca się kierowaniem zainteresowań badawczych w stronę skrajnych demograficznie grup miast największych i małych. Zdecydowana większość autorów badań pomija tym samym specyficzną kategorię ośrodków, jakimi są miasta średnie (20–100 tys. mieszkańców), pomimo tego, że pełnią one funkcję ogniwa pośredniego w krajowej sieci osadniczej, a także ponadlokalnego bieguna wzrostu.

Szansę na aktywizację środowisk lokalnych i uruchomienie uspionego potencjału tkwiącego poza wielkimi centrami życia gospodarczego i społeczno-kulturowego daje ekonomia społeczna. Wpływa ona na zmianę spojrzenia współczesnych społeczeństw na istotę przedsiębiorczości oraz cele prowadzenia działalności gospodarczej. W warunkach coraz większych trudności na rynkach pracy, rola ekonomii społecznej wzrasta, dając nadzieję na uzdrowienie gospodarczego życia. Perspektywicznie (do 2020 r.) tworzenie sektora ekonomii społecznej w Unii Europejskiej oparte jest na wdrażaniu Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz zapisach programów regionalnych.

Skutki bezrobocia odczuwają bardzo boleśnie osoby młode. Dotyczy to także Polski i jej poszczególnych regionów. Komisja Europejska wśród przyczyn tego bezrobocia wskazuje m.in.: przedwczesne kończenie nauki bez kwalifikacji, brak odpowiednich umiejętności i doświadczenia zawodowego, niepewne formy zatrudnienia, ograniczenie możliwości szkoleń, a także niedoskonałe programy rynku pracy, sprzyjające zawodowej aktywności. Największy poziom bezrobocia młodzieży (do 25. roku życia) dotyczy tzw. bezrobocia długotrwałego, występującego również w specjalnych strefach ekonomicznych oraz w regionach o wysokim wskaźniku wyższych uczelni.

Bezrobocie stanowi antytezę bezpieczeństwa społeczeństw i rodzin. Brak stabilności finansowej rodzi frustracje, patologie i poczucie utraty podstaw egzystencji, zwłaszcza w obliczu monopolizacji światowego bogactwa i marginalizacji społeczeństw ekonomicznie słabych.

Z punktu widzenia oddziaływania na rynek pracy i gospodarkę danego kraju (skala makro), jak i gospodarstw domowych i przedsiębiorstw (skala mikro) duży wpływ na gospodarkę mają podatki i inne daniny fiskalne obciążające dochody z pracy. Zmiany wysokości płac i rozmiarów zatrudnienia zdeterminowane są elastycznością popytu na pracę i podaży pracy. Ważnymi czynnikami determinującymi reakcje rynkowe spowodowane wzrostem ciężarów fiskalnych nakładanych na pracę są: pozycja rynkowa i siła przetargowa pracowników i pracodawców, skuteczne instytucje negocjacyjne, realizowana polityka zatrudnienia oraz stopień konkurencyjności na rynkach produktów. Zasadniczym elementem systemu opodatkowania lub oskładkowania dochodów z pracy od osób fizycznych jest podatek dochodowy. Zastosowanie skali o charakterze progresywnym bądź progresji ukrytej w formie minimum dochodów wolnego od opodatkowania, pozwala na wyższe obciążenia dochodów osób relatywnie zamożnych. Daje to możliwość zrównoważenia regresywnego charakteru składek na ubezpieczenie społeczne (dotyczy to wielu krajów), a także pozwala tzw. klinowi podatkowemu nadać charakter progresywny. W społeczeństwach otwartych ważne stają się cele prorodzinne w postaci instrumentów wydatkowych.

Przedstawiona problematyka stanowi treść autorskich opracowań zawartych w niniejszym numerze czasopisma „Przedsiębiorstwo i Region”.

dr hab. prof. UR Eliza Frejtag-Mika
dr inż. Lidia Kaliszczak